

Рецензия

Разработена от проф. Кирил Ангелов, д.ик.н.

на дисертационния труд

***„ЛИДЕРСТВОТО В МЕЖДУНАРОДЕН КОНТЕКСТ НА
КОРПОРАТИВНАТА ОРГАНИЗАЦИОННА КУЛТУРА (Of trust in
leadership in the international context of enterprise organizational culture)“***

представен от Моника Рожицка (Monika Różycka)

за придобиване на научната степен „доктор на науките“, в професионално
направление 3.7 „Администрация и управление“, научна специалност
„Организация и управление извън сферата на материалното
производство“, ВСУ „Черноризец Храбър“

1. Информация за дисертанта

Авторът е разработвал дисертационния си труд в катедра „Администрация, управление и политически науки“ на Варненски свободен университет „Черноризец Храбър“, като е изпълнил всички изисквания. Катедреният съвет е дал ход на процедурата по защита, след представен за обсъждане окончателен вариант на дисертационния труд, съгласно чл.39 от ППЗРАСРБ.

Д-р Моника Рожицка е завършила право (1998) в Университета в Щечин, Факултет по Право и администрация. В последствие придобива магистърска степен по Бизнес администрация (2003) в същия университет и факултет.

Д-р Моника Рожицка завършва дисертацията си за придобиване на ОНС „Доктор“ през 2018 г. в Университета в Щечин. Темата на дисертацията е: “Woman values in business”.

2. Актуалност и значимост на дисертационния труд

Дисертационният труд третира актуална проблематика, свързана с формиране на съвременна и ефективна организационна култура при технологично предприемачество, свързана с доверието към лидерите на стартиращи фирми.

Предмет на изследване в дисертационния труд са бизнес лидерите, с фокус върху технологични компании (вкл. стартиращи компании), които са базирани в Полша и се разрастват, особено чрез международна експанзия. Времето и пространствено покритие е за 2022-2023 г., както в Полша, така и в страните със западна култура.

Обект на изследване в дисертационния труд е характеризиранието на доверието, разглеждано като една от институционалните ценности, които съставляват организационната култура при осъществяването на процеса на лидерство в предприятията.

Основната цел на дисертационния труд е да се развие концепцията за изграждане на доверие на институционално ниво на организациите, по-специално предприятията, работещи в специфичен контекст, за повишена конкурентоспособност и подобряване на ефективността на техните операции.

Така избраните обект, предмет и цел правят проблематиката актуална и значима за съвременното развитие на науката и управленската практика.

Понастоящем липсват задълбочени научно-приложни изследвания както за спецификата на доверието, като ключов ресурс за стартиране на бизнеса, така и доверието в условията на технологично предприемачество (особено за стартиращи предприятия). Отчитайки всичко казано дотук, както и мястото на доверието при осъществяване на технологично предприемачество, може да се определи, че така

дефинираната проблематика е изключително актуална и значима за науката и управленската практика.

3. Кратка характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд, в обем от 354 страници, се състои от въведение, четири глави, заключение, списък на използваната литература и шест приложения (21 страници). Съдържанието на главите е разпределено в отделни параграфи, които завършват с конкретни обобщения, изводи, практически препоръки и добри практики. Основният текст съдържа 25 графики и 36 таблици.

Списъкът на използваните литературни източници съдържа 665 заглавия, на английски и полски, включващи монографии, статии и книги (300 бр.), нормативни документи (279 бр.) и електронни страници (86 бр.).

В увода на изследването се обосновава актуалността и значимостта на темата на разработката. Определя се обектът и предметът на изследване. Очертават се ограниченията на изследването. Идентифицират се изследователските проблеми. Лансира се изследователската теза. Дефинира се целта, подцелите и задачите на изследването. Представя се приложената методология и информационната база, на която е основано изследването. Посочват се потенциалните потребители на постигнатите резултати.

Съобразно с фокусиране върху получаване на конкретни приложими резултати, правилно са подбрани ограниченията на изследването.

В Първа глава „Анализ на лидерството в управлението“ е направен преглед за идентифициране на произхода, на първичните източници за лидерство и власт, чрез прилагане на триадичната конвенция, идентифицирана като биологично-екзистенциално измерение,

принудителна и предоставена власт, чиито елементи не са противоречиви или взаимно изключващи се, а взаимнодопълващи се и преплетени. Решени са първите задачи на научното изследване. Постигнат е конкретен научно-приложен резултат.

Във Втора глава „Концепцията за организационна култура на доверие в международен контекст“ се разглеждат значимите външни фактори за технологичните компании, стремящи се към бърз ръст на външните пазари. Описани са еволюцията и начините за дефиниране на организационната култура, голямото разнообразие и разширените подходи за нейното разбиране. Авторът се съсредоточава върху ценностите, които я съставят. Подчертано е, че доверието е една от ценностите, които формират основата на организационната култура. Представен е критичен преглед на литературата, относно голямото разнообразие в разбирането на подходите и идеите за доверие, като се посочва, че стойността на доверието в науката за управление се крие в реалните действия, при условие, че те са искрени и не са симулирани. Установени са десет ценности, които съставят доверието на институционално ниво в организационната култура на предприятията: самоувереност, компетентност (способност), почтеност, достоверност (надеждност), комуникация, сътрудничество, добронамереност, справедливост, лоялност, автентичност. Разгледано е влиянието на реципрочността на доверието върху състоянието на организационната култура. Главата завършва с обобщения и изводи. Решени са задачи на научното изследване. Постигнат е конкретен научно-приложен резултат.

В Трета глава „Контекст на доверието в предприятия от Полша“ се анализира състоянието и причините за ниското доверие в Полша, където се намират централите на компаниите, обект на емпиричното изследване. Направен е сравнителен анализ с международни проучвания по темата за доверието. Представени и обсъдени са основните дефиниции за

стартиращи фирми, установени в използваната литература, като е предложена дефиниция в условията на технологично предприемачество.

Четвърта глава „Емпирично изследване“ представлява същността на дисертационния труд. В тази глава се търси отговор на въпроса за значението и начините за изграждане на доверие от гледна точка на лидерите на стартиращи технологични предприятия. Проведено е качествено проучване. Резултатите са представени, анализирани и коментирани. Разработена е концепция за модел на институционално доверие в предприятието в глобалната екосистема. Моделът включва теоретичните елементи, представени в по-ранните части на дисертацията, илюстрирани в емпиричното изследване. Приложен е процесният подход при изграждането на модела. Направени са изводи и обобщения.

В заключението на изследването се обобщава постигнатото в дисертацията и се очертават насоките за нейното надграждане.

4. Методиката на изследването

Д-р Моника Рожицка подходящо е подбрала изследователските инструменти (подходи и методи на научно изследване), необходими за изпълнение на основната цел и задачите на дисертационния труд и ги е приложила коректно и добросъвестно. Използваните в изследването методи са както общоприети научни методи за провеждане на изследвания: системният, комплексният и процесният подход, проучване, систематизация и интерпретация на научна литература; проблемен, критичен, приложен, експертен и сравнителен анализ и синтез.

Важен изследователски инструмент е разработеното проучване, с което се идентифицират значението и начините за изграждане на доверие от гледна точка на лидерите на стартиращи технологични предприятия.

Съществени за получаване на резултатите на дисертационния труд са използваните и анализирани научни разработки.

5. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Цялостното ми запознаване с дисертацията и автореферата на кандидата са основание да се направи общият извод, че в представения за защита дисертационен труд се съдържат научни, научно-приложни и приложни резултати, които се отнасят до принос в развитието технологичното предприемачество.

Постигнати са следните научни приноси:

Обогатяване и доразвиване на теоретичните знания чрез поставяне на доверието в лидерството в определен, уникален контекст, като са установени мегатенденциите, тенденциите и характеристиките на външната среда, както и вътрешните механизми и модели, които съставляват организационната култура на доверие.

Предложена е нова концепция за създаване и развитие на доверието, основаваща се на балансиран подход, в който сеизтъква институционалното измерение на формите и проявите на доверие, чието съдържание и протичане на всеки етап формира отношенията и влияе не само на отделни хора, но и на екипите в избран контекст. При този тип подход доверието се очертава като комбинация от съвместното съществуване на различни източници на доверие, което възниква не само поради предходни взаимодействия на актьорите, които имат основание за доверие или въз основа на принадлежност към дадена организация, в която си сътрудничат, но и поради двете горепосочени причини едновременно.

Постигнати са следните научно-приложни приноси:

Установена е йерархията на идентифицираните елементи, съставляващи организационната култура на доверие: Почтеност, Компетентност, Комуникация, Сътрудничество и Надеждност като пет ключови ценности, отговорни за организационната култура на доверие в компанията.

Установено е значението на взаимното доверие при използване на различни лидерски стилове, дори неефективни, за формирането на нивото на продажбите и печалбите, което е свързано с подобряване на ефективността на тяхното функциониране и на успеха на организацията.

Идентифициран е феноменът „синдром на двуличен лидер“, който включва възприятието на служителя за образа на лидера като двусмислен и неетичен „манипулатор“ поради прилагането от страна на лидера на твърде много различни стилове на управление.

Доверието и лидерството са представени от трансдисциплинарна гледна точка, т.е. не само от науката за управление, но и на икономиката, социологията, философията, психологията, историята и биологията, с прехвърляне към света на бизнеса.

Дефинирани са специфичните фактори за наличие на социално доверие в Полша.

Научните, научно-приложните и приложните резултати намират своето пряко приложно поле при технологичното предприемачество в Полша.

В резултат целта и задачите на дисертационния труд са изпълнени, като са получени научни, научно-приложни и приложни резултати, които се отнасят до принос при създаване на нови и обогатяване на съществуващи знания, свързани с изграждане на доверие при технологичното предприемачество.

6. Оценка на публикациите по дисертацията

Д-р Моника Рожицка е автор и съавтор на 12 бр. научни публикации (една самостоятелна монография, една глава от колективна монография, 10 статии и доклади), като три от тях са индексирани и реферирани от световно известни бази данни с научна информация. Във всички тях се анализират различни аспекти от изследваната в дисертацията тема. Няма разлика между начина, подхода и анализа, който се прави в дисертацията и в представените научни статии. Те отразяват съществени части от дисертационния труд и напълно удовлетворяват изискванията за придобиване на научната степен „доктор на науките“. Това ми дава основание да приема, че дисертационният труд е самостоятелен творчески продукт, реализиран от д-р Моника Рожицка.

7. Оценка на автореферата

Представен е автореферат на български език. Той изцяло съответства в структурно и съдържателно отношение на рецензираната от мен дисертация (на английски език). Спазени са всички изисквания по оформлението му и са включени всички необходими атрибути. Посредством запознаване с автореферата може да се придобие еднозначна представа за дисертационния труд.

8. Критични бележки, препоръки и въпроси

Д-р Моника Рожицка представя дисертация, в която ясно се откроява отличната теоретична подготовка, устойчивата връзка наука-практика и задълбочеността на развиваните теоретични постулати и методическите подходи. Това ми дава основание да отправя конкретни препоръки, с цел задълбочаване на постигнатото досега и бъдещото научно израстване на д-р Моника Рожицка.

1. С цел по-нататъшното разпространение на научните тези на д-р Моника Рожицка е необходимо засилване на нейната публикационна активност в реферирани издания в световни бази.

2. Както беше коментирано в т.2. на настоящата рецензия, дисертацията има своите многобройни проекции по отношение на развитието на технологичното предприемачество в Полша. Нейната несъмнена актуалност издигат отговорността на д-р Моника Рожицка по апробация на научните резултати в дълг към стопанското развитие на Полша. В тази връзка докторантът е задължен да търси различни форми за приложението на знанията от дисертацията за повишаване на конкурентоспособността на полските стартиращи технологични предприятия.

3. Според мен е удачно при бъдещата си научна дейност кандидатът да ангажира големия си изследователски потенциал в съвместни международни разработки, отнасящи се до прилики и разлики при изграждане и развитие на доверието във връзка с технологичното предприемачество.

В стилистично и техническо отношение оформянето на дисертационния труд и автореферата не е подминат от ограничен брой неточности, повторения и редакционни грешки, които не намаляват научната му стойност, но влошават външния вид на труда. На някои места преводът на автореферата страда от неточности, които изискват допълнителни усилия от читателя за достигане на авторовата гледна точка.

Посочените бележки и препоръки не намаляват достойнствата на изследването. Дисертацията е задълбочен и добре оформен научен труд.

В заключение, представеният дисертационен труд „Лидерството в международен контекст на корпоративната организационна култура (Of trust in leadership in the international context of enterprise organizational culture)“, с автор Моника Рожицка (Monika Różycka) е в пълно съответствие с изискванията за придобиване на образователната и научната степен “Доктор на науките” на ЗРАСРБ, Правилника за неговото приложение и Правилника за придобиване на научни степени във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър”. В дисертацията открих съществени научни, научно-приложни и приложни резултати, които се отнасят до принос при създаване на нови и обогатяване на съществуващи знания, свързани с изграждане на доверие при технологичното предприемачество.

Налице са необходимите основания да декларирам своята положителна оценка и предлагам на уважаемото научно жури да присъди образователната и научна степен “ДОКТОР НА НАУКИТЕ” по научна специалност „Организация и управление извън сферата на материалното производство“, професионално направление 3.7. „Администрация и управление” на д-р Моника Рожицка (Monika Różycka).



11.11.2024 г.

проф. д.ик.н. Кирил Ангелов